

Gamifikatsiya vositasida o'rta ta'lim o'quvchilarining ingliz tilida tanqidiy fikrlashini takomillashtirish

O'zbekiston Davlat Jahon tillari Universiteti ingliz tili o'qituvchisi

Xasanova Shohista Mirzaahmat qizi

Annotatsiya: *Ingliz tili global kommunikatsiya va bilim almashinuvi uchun muhim vosita hisoblanadi. O'rta ta'lim o'quvchilarining ingliz tilida tanqidiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirish, ularning akademik muvaffaqiyatlari va kelajakdagi faoliyatlari uchun zarurdir. Gamifikatsiya, ya'ni o'yin elementlarini ta'lim jarayoniga kiritish, bu maqsadga erishishda samarali vosita bo'lishi mumkin. Ushbu tezisdagi gamifikatsiyaning o'rta ta'lim o'quvchilarining ingliz tilida tanqidiy fikrlashini takomillashtirishdagi roli va afzalliklari haqida fikr yuritamiz.*

Kalit so'zlar: *gamifikatsiya, tanqidiy fikrlash, matnlar, ingliz tili, muhokama, raqobat, ta'lim.*

Gamifikatsiya — bu o'yin elementlarini, masalan, ballar, darajalar, mukofotlar va raqobatni ta'lim jarayoniga kiritish orqali o'quvchilarning motivatsiyasini oshirish va o'rganish jarayonini qiziqarli qilishdir. Bu yondashuv o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlaydi va ularning o'z-o'zini boshqarish qobiliyatini rivojlantiradi. Tanqidiy fikrlash — bu ma'lumotlarni tahlil qilish, baholash va qaror qabul qilish jarayonidir. Ingliz tilida tanqidiy fikrlash, o'quvchilarning matnlarni tushunish, muhokama qilish va o'z fikrlarini ifodalash qobiliyatini rivojlantiradi. Bu qobiliyat, o'quvchilarning nafaqat akademik, balki hayotiy vaziyatlarda ham muvaffaqiyatli bo'lishlariga yordam beradi.

Gamifikatsiya o'rta ta'lim o'quvchilarining ingliz tilida tanqidiy fikrlashini takomillashtirishda bir qator afzalliklarga ega. O'yin elementlari o'quvchilarning darslarga bo'lgan qiziqishini oshiradi. O'quvchilar o'zlarini o'yin jarayonida faol ishtirok etishlari uchun rag'batlantiriladi, bu esa ularning o'rganishga bo'lgan motivatsiyasini oshiradi. Gamifikatsiya o'quvchilarni dars jarayonida faol ishtirok

etishga undaydi. O'quvchilar o'z fikrlarini ifodalash, muhokama qilish va bir-birlari bilan fikr almashish imkoniyatiga ega bo'lishadi. O'yinlar ko'pincha muammolarni hal qilishni talab qiladi. O'quvchilar o'z fikrlarini tahlil qilish va yangi yechimlar topishga majbur bo'lishadi, bu esa tanqidiy fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi. Gamifikatsiya o'quvchilarni jamoaviy ishga jalb qiladi. O'quvchilar birgalikda muammolarni hal qilishda ishtirok etishlari, fikr almashishlari va bir-birlaridan o'rganishlari mumkin. Gamifikatsiya vositalaridan foydalanish orqali ingliz tilida tanqidiy fikrlashni rivojlantirish uchun bir qator misollar keltirish mumkin. O'quvchilar uchun ingliz tilida o'yinlar yaratish, masalan, rol o'ynash o'yinlari yoki simulyatsiyalar, ularning tanqidiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirishga yordam beradi. O'quvchilar turli vaziyatlarda o'z fikrlarini ifodalashlari va muammolarni hal qilishlari kerak bo'ladi. Onlayn ta'lim platformalarida o'yin elementlarini qo'shish, masalan, ball to'plash, darajalarni oshirish va mukofotlar berish, o'quvchilarning motivatsiyasini oshiradi. O'quvchilar o'z fikrlarini ifodalash va baholash uchun musobaqalar o'tkazish. Bu jarayon, ularning tanqidiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirishga yordam beradi.

Tanqidiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirish uchun bir qator usullar va strategiyalar mavjud. O'quvchilarni muammolarni hal qilishda va fikrlarini ifodalashda savol berishga undang. Savollar orqali o'quvchilar o'z fikrlarini tahlil qilishga va chuqurroq o'ylashga majbur bo'lishadi. O'quvchilarga real hayotdagi muammolarni hal qilish vazifalarini berish. Bu jarayonda ular o'z fikrlarini tahlil qilish, baholash va yechimlar taklif qilishlari kerak. O'quvchilarni turli mavzularda munozaralarga jalb qilish. Bu ularning fikrlarini ifodalash, boshqalar bilan fikr almashish va turli nuqtai nazarlarni tushunishga yordam beradi. O'quvchilarga turli matnlarni o'qitish va ularni tahlil qilishni so'rash. O'qilgan materialni baholash, asosiy g'oyalarni aniqlash va muallifning nuqtai nazarini tushunish tanqidiy fikrlashni rivojlantiradi. O'quvchilarga esse yoki maqola yozishni topshirish. Yozish jarayonida ular o'z fikrlarini tartibga solish, dalillarni keltirish va mantiqiy xulosalar chiqarishga majbur bo'lishadi. O'yinlar va simulyatsiyalar orqali o'quvchilarni tanqidiy fikrlashga undash. Masalan, rol o'ynash o'yinlari yoki

strategik o'yinlar o'quvchilarga muammolarni hal qilishda yordam beradi. Jamoaviy ishlar va guruh muhokamalari orqali o'quvchilar bir-birlaridan o'rganishlari va fikr almashishlari mumkin. Bu jarayon tanqidiy fikrlashni rivojlantirishga yordam beradi. O'quvchilarga o'z fikrlarini va qarorlarini tahlil qilish imkoniyatini berish. Ular o'z fikrlarini qanday shakllantirganini va qaysi jarayonlar orqali kelganini o'ylab ko'rishlari kerak. O'quvchilar o'z fikrlarini ifodalash va baholash uchun musobaqalar o'tkazish. Bu jarayon, ularning tanqidiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirishga yordam beradi. O'quvchilarga mentorlik qilish va ularni qo'llab-quvvatlash. Ular o'z fikrlarini ifodalashda va tanqidiy fikrlashda yordam beradigan tajribali shaxslar bilan ishlashlari mumkin. Tanqidiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirish jarayoni davomiy va ko'p qirrali bo'lishi kerak. O'quvchilarni turli usullar va strategiyalar orqali rag'batlantirish, ularning fikrlash qobiliyatini kengaytirishga yordam beradi.

Xulosa:

Gamifikatsiya o'rta ta'lim o'quvchilarining ingliz tilida tanqidiy fikrlashini takomillashtirishda samarali vosita hisoblanadi. O'yin elementlarini ta'lim jarayoniga kiritish, o'quvchilarning motivatsiyasini oshiradi, faol ishtirokini ta'minlaydi va muammolarni hal qilish qobiliyatini rivojlantiradi. Shuning uchun, ta'lim jarayonida gamifikatsiya yondashuvini qo'llash, o'quvchilarning ingliz tilidagi tanqidiy fikrlash qobiliyatini oshirishga yordam beradi va ularning kelajakdagi muvaffaqiyatlariga zamin yaratadi.

References:

- 1.Elder, L. & Paul, R. (1994) Critical thinking: Why we must transform our teaching. *Journal of Developmental Education*, 18(1), 34-35.
- 2.Halpern, D. F. (1998).Teaching critical thinking for transfer across domains: Disposition, skills, structure training, and metacognitive monitoring.*American Psychologist*, 53(4).
3. Iriskulov A.T va boshqalar Kids' English pupil's book 2 sinf –Toshkent —O'zbekiston; 2014
- 4.Lipman, M. (1991). *Thinking in education*. Cambridge: Cambridge University

Press. Lipman, M. (2003) Thinking in education. New York: Cambridge University Press

5. Maiorana, V. P. (1992). Critical thinking across the curriculum: Building the analytical classroom. (ERIC Document Reproduction Service No. ED 347511).